

יא. בעניין נבעלה לפסול לכהונה

א

כתב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק יח ה"א):

מפי השמועה למדנו שהזונה האמורה בתורה היא כל שאינה בת ישראל, או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו איסור השוה לכל, או שנבעלה לחלל אע"פ שהיא מותרת להנשא לו, לפיכך הנרבעת לבהמה אע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי לא נבעלה לאדם, והבא על הנדה אע"פ שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה אסורה להנשא לו.

בהמשך הפרק מבואר ברמב"ם שלא עצם בעילת האיסור גורמת לשם זונה אלא הפגימה היא קובעת את שם זונה, וכפי שכתב (פרק י"ח הלכה ה'):

הא למדת שאין היותה זונה תולה בבעילה של איסור, שהרי הבא על הנדה ועל הקדשה והנרבעת לבהמה נבעלה בעילה של איסור ולא נעשית זונה, ומי שנשאת לחלל נבעלה בעילה של היתר כמו שיתבאר ונעשית זונה. ואין הדבר תלוי אלא בפגימה, ומפי השמועה למדו שאינה פגומה אלא מאדם האסור לה או מחלל כמו שאמרנו.

נראה שהרמב"ם לשיטתו מוכרח לומר שהפגימה היא שעושה אותה לזונה ולא האיסור, שהרי לדעת הרמב"ם, בכל חייבי לאוין לוקה רק אם קדש, ובלא קידושין אינו לוקה. וז"ל הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק טו הלכה ב'):

אחד ממזר שנשא ישראלית או ישראלי שנשא ממזרת כיון שבעלו אחר הקידושין לוקין. קידש ולא בעל אינו לוקה, בעל ולא קידש אינן לוקין משום ממזרות, שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כהן גדול באלמנה כמו שיתבאר. המחזיר גרושתו משנשאת הולד כשר שהרי אינה ערוה.

והנה, שנינו בריש פרק הבא על יבמתו (יבמות דף נג ע"ב): "וכן הבא על אחת מכל העריות שבתורה או פסולות, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פסלה, ולא חילק בין ביאה לביאה". וכתב רש"י: "ממזרת ונתינה - לאו אפסולה לכהונה קאי, דהא פסולה וקיימא, ולענין תרומה דבי נשא נמי ליכא למימר, ועוד ביאת כשר מאי מגרעא לה, אלא לענין הערעה נקטה ולמילקי עליה האי ישראל בהערה כגמר ביאה". כוונת רש"י היא שאפילו אם נאמר דממזרת יש בה קדושת כהונה, לא תפסל על ידי ביאת ישראל כשר, ואף שהביאה באיסור הרי לא האיסור פוסל אלא מה שהגברא הוא פסול הוא הגורם לשם זונה. ולכאורה גם דעת רש"י היא כרמב"ם שלא האיסור גורם שם זונה. בקובץ הערות (יבמות סימן מ"ד ס"ק ט') כתב שדעת הרמב"ם ודעת רש"י שוות הן, וגם לרש"י "ביאת כשר מאי מגרעא לה", משום שביאת איסור בלא פגם אינה פוסלת, וזה כרמב"ם שהעיקר תלוי בפגם. אבל נראה שלא כקובץ הערות אלא שיש הבדל בין הרמב"ם לבין רש"י. לדעת רש"י גדר זונה תלוי בפסול הגוף של הבעל, אבל לרמב"ם הרי בכל איסורי

לאוין נעשית זונה גם אם הביאה היא ביאת כשר, וכן כתב (הלכות איסורי ביאה פרק י"ט ה"ה):

כהן הבא על ערוה מן העריות חוץ מנדה או על אחת מחייבי לאוין השוין בכל עשה אותה זונה כמו שביארנו, חזר ובא עליה ביאה שנייה בין הוא בין כהן אחר נעשית חללה וזרעו ממנה חללים, לפיכך כהן שבא על זקוקה ליבם ונתעברה מביאה ראשונה הולד כשר לפי שאינה מאיסורי כהונה ונעשית זונה, חזר ובא עליה ביאה שנייה נתעברה וילדה היא חללה וולדה חלל לפי שהוא מאיסורי כהונה.

ואם כן ודאי שלא ניתן לומר בדעת הרמב"ם דבעינן פסול גברא לפגום, אלא צריך לומר בדעת הרמב"ם שהפגימה היא בעצם הא שנבעלה לאדם שאסורה להנשא לו, ואפילו אם אין פגימה מצד גברא פגום. וזה מה שהדגיש הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פרק י"ח ה"א שהובא לעיל): "או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו", וכן בסוף ההלכה: "והבא על הנדה אע"פ שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה אסורה להנשא לו". הרי שהאיסור תלוי במה שהיא אסורה לינשא לו. ואם אסורה לינשא לו, הרי נאסרת בגלל הפגם שנבעלה למי שאסורה לינשא לו, אף דאין לוקין על בעילה ללא קידושין.

אלא שיש לשאול על הרמב"ם (בהלכה ה') מדוע הביא דוגמא לכך שנבעלה בהיתר ונעשית זונה רק ממי שנשאת לחלל, והלא לפי האמור הרי כל ביאת חייבי לאוין גם בלא קידושין עושה אתה זונה ואף שלכאורה אין בזה איסור ולא לוקה אלא אם קדש ובעל? ונראה

לתרץ על פי דברי הרמב"ם בפירוש משניות בקידושין (פרק ד' משנה ו'):

ואני תמה איך פוסל החלל כהנת לוייה וישראלית, כמו שאמרו אם בא עליה, אם עושה אותה זונה הרי זה סותר את הכלל לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין, ואם הוא עושה אותה חללה הרי גם זה לא ייתכן, כי כלל הוא אצלינו אין חללה אלא מאסורי כהונה ואין הכהנת אסורה לחלל. ואם נאמר שאם בא עליה שלא לשם אישות בלבד הוא שפוסל אותה מפני שהוא חלל, הרי גם זה לא ייתכן כי ממה שאמרו על חלל זכר וחבריו כל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו משמע שגם בנשואין פוסל.

ומשמע מדברי הרמב"ם, שניתן היה לומר שמחמת האיסור בזה שהחלל בא עליה שלא לשם אישות היה יכול לפסול, ואילו היה איסור לא היה מקום לתמיהתו אף על פי שאין כאן איסור מיוחד מדין חלל אלא איסור כללי של זנות, אלא שהרמב"ם דחה סברא זו שהרי גם בנישואין פוסל אותה. ואם כן ניתן לומר שבאיסורי לאוין, אף שאיסור הלאו הוא רק בקידוש, אבל כיון שבבעל ולא קידוש יש איסור לדעת הרמב"ם כמו בכל ביאת פנויה¹, יש לומר שמשום כך לא הביא הרמב"ם דוגמא שעושה אותה לזונה בביאת היתר מכל איסורי לאוין כשלא קידש.

ב

ויותר היה נראה לומר בדעת הרמב"ם, לפי דבריהם של הקרן אורה, אבני מילואים

1 עיין ברמב"ם הלכות אישות (פרק א' הלכה ד') ובמגיד משנה וכסף משנה שם, וכן בתשובת רבי אברהם בן הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פרק טו הלכה ב') בענין חייבי לאוין בלא קידושין.

ומשום לא יחלל, מ"מ ליבום רמיא וכשבא עליה כה"ג לא נתחללה כלל ולא עבר על לאו דלא יחלל כי אין כאן חילול כיון דבהיתר בא עליה ע"ש. ולכאורה הכא נמי דכוותיה בביאת ממזר ביבמה כמו דהתם לא נתחללה הכא נמי לא פסלה, וכ"ש למה שהוכחנו שעיקר לדין בנפסלות משום זונה מק"ו מאלמנה לכה"ג ילפינן, וכיון שבאלמנה גופה ביבום לא נתחללה, כן לא נעשית זונה בביאת ממזר.

וכמו כן כתב העמודי אור בתשובה (סימן ע"ח אות י'): "ודע שדבר ברור הוא לענ"ד דהנך פסולין פוסלין בביאתן הוא דוקא שבאו על בת ישראל שהיא ביאה אסורה [לבד מחלל דפסול מגזוה"כ אף דביאת היתר הוא] אבל אם בא על בת גרים [למאן דמכשיר בת גרים לכהונה] לא פסל לה... שוב ראיתי שדבר זה מבואר ביבמות (דף נז ע"א) דפצוע דכה אינו פוסל בת גרים לתרומה [וכן לכהונה] ואפילו לר"י מבואר שם כן אע"ג דפוסל בת ישראל כמבואר שם ע"ש ודו"ק". והנה, באבני מילואים (סוף סימן קע"ד ס"ק א') כתב דבת ישראל שבא עליה יבם ממזר לא פסלה הממזר בביאתו כיון דדרך מצוה קעביד. ובהערות תלמידו הקשה עליו שהרי אף שעושה בדרך מצוה, הרי לפי הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פי"ח ה"ה) אין פסול זונה תלוי באיסור אלא בפגימה. ואם כן כיון שהוא פגום ודאי פוגם ומאי שנא מחלל שפוסל ואין חילוק בין זה לזה. ולפי האמור אין כאן קושיה כיון שרק חלל יוצא מן הכלל שפוסל אף אם ביאתו בהיתר, אבל כל ביאת היתר אחר אינה פוסלת אף על פי שיש בה פגימה. ומאידך, איסור זנות לבד לא נחשב

ושו"ת עמודי אור להגר"י הלוי הגאון מסוואלק שיובאו להלן, דהא דנבעלה לאדם שאסורה להנשא לו באסור השווה בכל נעשית זונה אינה אלא בבעילת איסור ולא בבעילת היתר, שאין כוונת הרמב"ם לומר שלא האיסור קובע את היותה זונה וגם בעילת היתר יכולה לעשותה זונה משום הפגימה לבד. אלא כוונת הרמב"ם היא שבכל אדם האסור לה יש ביאת איסור, או מצד זנות או מצד איסור לאו כשקידש ובעל, וזה גורם את הפגימה, פרט לחלל שהוא יוצא מן הכלל שפוסל גם בנישואין כשרים. ולשון הרמב"ם בסוף ההלכה (פרק יח הלכה ה): "ומפי השמועה למדו שאינה פגומה אלא מאדם האסור לה או מחלל כמו שאמרנו", הרי שחלל הוא יוצא מן הכלל, אבל אין אפשרות אחרת שבבעילת היתר יעשה אותה לזונה. וכן סברת הקרן אורה (יבמות דף כא ע"א) שכתב לגבי יבום: "ויש להסתפק בהני חייבי לאוין דביאתן מותר מן התורה אם נפסלו מן הכהונה ותרומה מחמת ביאה זו. וכן הולד אם פגום הוא או לא כיון דביאת היתר הוא... ונראה דאינה נפגמת לא היא ולא וולד ע"י ביאת היתר. אך לא מצאתי הדבר מפורש כנות בדברי הראשונים ז"ל". וכן בעמודי אור (סימן עט) כתב:

ויש להסתפק בנפלה אשת ישראל כשר ליבום לפני ממזר אם בא עליה לשם מצות יבום [דהא מדאורייתא חייבי לאוין בני יבום ניהו, ע' יבמות דף כ'] אם נפסלה בביאתו לכהונה ולתרומה [אם מת הממזר אחר שיבמה] מי אמרינן כיון דביאת היתר היא לא מפסלה או לא. והנה המקנה בחידושי (קידושין דף עח ע"א) כתב בפשיטותו דכה"ג באלמנה [מן האירוסין] אע"ג דאמרינן שם דלוקה שתיים משום לא יקח

דינה כחללה. ויותר מסתבר לומר שעושה אותה חללה כמוהו מלומר שעושה אותה זונה.

ונראה שזו קושייתו של המנחת חינוך (מצוה רס"ו אות כב) וז"ל:

והנה בר"מ כאן פי"ח ה"א ובהרב המחבר מבואר דגם נבעלה לחלל נקראת זונה, והיא גמרא מפורשת ביבמות ס"ט ע"א, ויליף לה דכתיב ולא יחלל זרעו, מקיש זרעו לו מה הוא מחלל כמו שכהן גדול פוסל את האלמנה בביאתו מן הכהונה ומן התרומה כן זרעו פוסל את האשה מן הכהונה ומן התרומה. ולכאורה באמת צ"ע כיון דהיא בעילת היתר כמבואר שם פ"ד ע"ב דלא הוזהרו כשירות להנשא וכו', ולא הוי זר מעיקרא אצלה, רק אסורה מגזירת הכתוב מה כהן גדול מחלל אלמנה אף בנו החלל מחלל אשה, א"כ ילקה משום בועל חללה כי החלל חיללה, כמו אביו הכהן גדול שבא על אלמנה לא נעשית זונה, רק כהן הדיוט הבא עליה לוקה עליה משום חללה, וזה דעת הראב"ד בהשגות שם כמו שביאר הרב המגיד והמשנה למלך שם. ודעת הר"מ שם בזה צ"ע דלמה תקרא זונה, כיון דהיא בעילת היתר לגמרי רק חיללה מגזירת הכתוב.

ונראה דמקורו של הרמב"ם הוא מן התוספתא המובאת ביבמות (דף סח ע"א וקידושין דף עד ע"ב): "בן תשע שנים ויום אחד, גר עמוני ומואבי, מצרי ואדומי, כותי, נתין, חלל וממזר, שבאו על כהנת לוייה וישראלית - פסלוה". כל המנויים בתוספתא פרט לחלל עושים את הנבעלת לזונה שהרי אינם מפסולי כהונה ותואמים את הגדרת הרמב"ם לזונה שהרי נבעלה למי שאסורה לינשא לו. ומאחר וחלל נמנה בין נתין לממזר, משמע שגם חלל

לפגימה, אלא אם כן נבעלה באיסור לאדם שאסורה להנשא לו.

ג

ביבמות (דף סט ע"א) אומרת הגמרא שמהפסוק "ובת איש כהן כי תהיה לאיש זר" לומדים שכיון שנבעלה לפסול לה פסלה ואסורה בתרומה, ועיין לעיל שם סח ע"ב דכיון שאסורה בתרומה ממילא אסורה גם לכהונה מקל וחומר. והנה שם בדף סט ע"א מבואר ש"זר" הוא רק מי שזר מעיקרא, ועל פי זה מקשה הגמרא: "אי הכי, חלל דלאו זר הוא מעיקרא - לא לפסול! אמר קרא: לא יחלל זרעו בעמיו, מקיש זרעו לו, מה הוא פוסל, אף זרעו נמי פוסל. ואימא: משעת הויה! דומיא דכהן גדול באלמנה, מה כהן גדול באלמנה בביאה, אף האי נמי בביאה". הרי שלומדים את פסולה של הנבעלת לחלל, מאלמנה לכהן גדול. הרמב"ם בפירוש המשניות בקידושין שהובא לעיל עומד על הבעיות שבפסול הנבעלת לחלל, דהכללים הקובעים שם זונה ושם חללה לא שייכים בנבעלה לחלל. אשר לשם חללה הרי כלל בדינו שאין חללה אלא מאיסורי כהונה, וכהנת אינה אסורה לינשא לחלל. ובאשר לשם זונה, כלל בדינו מפי השמועה כלשון הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק י"ח הלכה א') שהיא בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה לינשא לו, ואילו בחלל שנושא כהנת הרי לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין. ועל כורחך שיש כאן לימוד מיוחד שנלמד מ"לא יחלל זרעו" האמור בכהן גדול, מה הוא פוסל אף זרעו פוסל, ומכאן שחלל פוסל. והרמב"ם לומד מכאן שהוא פוסל את זרעו ועושה אותה זונה (פרק י"ח הלכה ה' הנ"ל). וצריך בירור מה מקורו של הרמב"ם דס"ל דהחלל פוסל אותה ודינה כזונה, דילמא

לישראל הרי היא אסורה לאכול במורם מן הקדשים שהוא חזה ושוק לעולם אע"פ שגירשה או מת.

מבואר ברמב"ם שהנבעלת לאסור לה אסורה בתרומה משום שהופכת לזרה. וכפי הנראה, נובעת זרות זו מאותו פגם שהזכיר בהלכות איסורי ביאה, שבו נפגמה האשה על ידי בעילה זו. וזו כוונת הרמב"ם במה שכתב "שאם תבעל לאסור לה ותעשה זונה או חללה", היינו אשה שנפגמה על ידי בעילה וכתוצאה מכך נעשתה פגומה, אבל לא דוקא על ידי ביאת איסור. ולכן גם מי שנבעלה לחלל, שאמנם הבעילה היא בהיתר אלא שהיא נפגמה על ידי כך, אסורה לאכול בתרומה מהפסוק "ובת כהן כי תהיה לאיש זר".

ועל כן נראה בדעת הרמב"ם שפירוש הגמרא הוא שונה, ולאחר שהגמרא אמרה שחלל פוסל אף דלאו זר הוא, אפשר ללמוד שהפסוק "ובת כהן כי תהיה לאיש זר" כולל כל מי שהופך אותה לזרה על ידי ביאה פגומה, ואין צריך להיות זר מעיקרא כדי לפסול. לפי זה מיושבת קושית האבני מילואים הנ"ל, דלפי האמור, כשהרמב"ם כתב שזונה היא מי שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו, הרי שכלל בדבריו גם מחזיר גרושתו,³ משום שלמסקנת הגמרא אין צורך בזר מעיקרא וגם הוא עושה אותה זונה.

הנה לדברינו האיסור בתרומה אחד הוא עם האיסור לכהונה, ובא זה ולימד על גדריו של זה. ואולם דעת האבני מילואים (שם)

עושה את הנבעלת לזונה ולא לחללה. ואכן לפי הראב"ד וכן לפי התוספות בקידושין (דף סז ע"א ד"ה הרי חלל) שהוא עושה אותה לחללה, באמת צריך עיון למה נמנה חלל שעושה אותה לחללה בין הפסולים שעושים את הנבעלת לזונה.²

ד

והנה עוד פסק הרמב"ם (אסורי ביאה פרק יח הלכה ג): "וכן יבמה שבא עליה זר עשאה זונה". וכן כתב שם בפרק יט הלכה ה, ע"ש. ודבריו צריכים עיון שכן אין זה זר מעיקרא, וכמו המחזיר גרושתו שלא עשאה זונה, כדאייתא ביבמות סט ע"א. ולדעת המגיד משנה (פרק י"ח סוף הלכה א') גם הרמב"ם סובר כך. וכבר הקשה כן האבני מילואים (סימן ו, סק"ג). **ונראה** בזה על פי התוספות (דף סט ע"א ד"ה ושניהם) שכתבו שאף שהגמרא לומדת שחלל פוסל מכהן גדול באלמנה, אבל עיקר הלימוד הוא מלאיש זר, אלא שמכהן גדול באלמנה ילפינן במאי מסתבר לאוקמי קרא. ומהרש"א הוסיף שאי אפשר ללמוד בק"ו מאלמנה לבד דאצטריך איש זר ללאו דאין מזהירין מן הדין. על פי דברי התוספות נראה לומר שגם הרמב"ם הבין שהגמרא חוזרת ללימוד של "ובת כהן כי תהיה לאיש זר", שכן זה לשונו (הלכות תרומות פרק ו' הלכה ז'):

ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל, שני ענינים נכללו בלאו זה, שאם תבעל לאסור לה ותעשה זונה או חללה כמו שביארנו בהלכות איסורי ביאה הרי היא אסורה לאכול בתרומות לעולם כדין כל חלל שהחלל כזר לכל דבר, ואם תנשא

3 וכן כתב הגר"א אבן העזר סימן ז' אות נ"ד: "וכן מחזיר גרושתו משמע מדברי הרמב"ם דנפסלת דהא כלל (הלכות איסורי ביאה פרק י"ט הלכה ה') כל חיובי לאוין השוה בכל".

2 ועיין מגיד משנה (פרק י"ח ה"א) מה שכתב בדעת הראב"ד.

כמו שביארנו בהלכות איסורי ביאה הרי היא אסורה לאכול בתרומות לעולם", ומשמע שגם לתרומה זה תלוי בשם זונה. כן לא מצאנו בשום מקום שכתב הרמב"ם דבעינן זר מעיקרא. וכן המגיד משנה (איסורי ביאה פרק י"ח ה"א) שאמנם סובר שלרמב"ם מחזיר גרושתו אוכלת בתרומה, אבל פשוט לו שהלימוד לפסול לכהונה הוא מ"ובת כהן כי תהיה לאיש זר", ואילו לדברי אבני מילואים לכהונה נלמד מ"זונה לא יקחו". אבל על פי מה שהסברנו ברמב"ם א"ש, דלפי המסקנא אין צריך זר מעיקרא, דמחלל למדנו דהאסור תלוי אם נפגמה על ידי הביאה וקבלה שם זונה או חללה. **אלא** שעדיין צריך עיון מה שהאבני מילואים מקשה על הרמב"ם מהסוגיה דף טו ע"ב, שמשמע שם בפירוש דבלא זר מעיקרא לא חל עליה שם זונה, דאם לא כן איך רבי יהושע מעיד בבני צרות שכשרים. ובקרבן אורה כתב שם שהולד פגום רק אם האם נפסלה, ואם כן הרי מהא שבני צרות כשרים מוכח שהאם גם כן כשרה, וכן מפורש ברש"י שם. ולפי דברינו שלמסקנת הסוגיה (דף סט ע"א) כהנת נפסלת גם מאיש שאינו זר מעיקרא, אם כן הסוגיה לא סוברת את הק"ו בגמ' (יבמות דף טו ע"ב): "מה אלמנה לכהן גדול שאין איסור שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום או דלמא איכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת", אלא הסוגיה סוברת שאף אם היא מתחללת אין בנה פגום, וזו מחלוקת הסוגיות אם עושים ק"ו מאלמנה. ואם כן ברור המקור לרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק ט"ו הלכה ג') שסובר שבעכו"ם ועבד הבא על בת

בהבנת הרמב"ם היא, שיש הבדל בין פסול לכהונה ופסול לתרומה, דלכהונה לא בעינן זר מעיקרא דלא מאיש זר נפקא, דכל שהיא זונה פסולה לכהונה. מה שאין כן תרומה שנלמדת מ"ובת כהן כי תהיה לאיש זר" שם בעינן זר מעיקרא. ולכאורה נראה סימוכין לזה מלשון הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק י"ח הלכה ג'):

וכן הגיורת והמשוחררת אפילו נתגיירה ונשתחררה פחותה מבת שלש שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהן, מכאן אמרו עכו"ם או נתין או ממזר או גר עמוני ומואבי או מצרי ואדומי ראשון ושני או פצוע דכא וזכרות שפכה או חלל שבאו על היהודית עשו אותה זונה ונפסלה לכהונה ואם היתה כהנת פסולה מן התרומה, וכן יבמה שבא עליה זר עשאה זונה, והאילונית מותרת לכהן ואינה זונה.

הרמב"ם כתב "וכן יבמה..." רק בסוף ההלכה ובנפרד משאר הפסולים וכתב רק שעשאה זונה ולא כתב כמו אצל הפסולים הקודמים שנפסלה גם מן התרומה. ולפי האבני מילואים אכן יבמה שבא עליה זר נפסלה לכהן, אבל לתרומה מותרת כיון שאינו זר מעיקרא. אמנם הרמב"ם מונה גם את פצוע דכא בין הפסולים והוא אינו זר מעיקרא, אך אפשר דהרמב"ם סבירא ליה כרשב"א בריש הערל דבפסולי קהל אין צריך זר מעיקרא, או שס"ל כתוספות ישנים בריש הערל (דף ע"א ד"ה פצוע) שפצוע דכא כיון דנשתנה גופו חשיב כמו זר מעיקרא. אך לענ"ד תירוצו של האבני מילואים קשה, משום שלשונו של הרמב"ם בהלכות תרומות (פרק ו' הלכה ז' הנ"ל) היא: "שאם תבעל לאסור לה ותעשה זונה או חללה

ישראל הבת כשרה לכהונה⁴ ואף שהיא עצמה הפכה לזונה כמ"ש הרמב"ם (פרק י"ח ה"ב) הואיל והיא אסורה לינשא לו. ואף שהסוגיה (בדף מה ע"א) אומרת שהולד פגום מק"ו מאלמנה לכהן גדול, הרי לפי הרמב"ם זו מחלוקת הסוגיות אם לומר את הק"ו, ולמסקנה היא נפסלת אף אם הבועל אינו זר מעיקרא, והולד כשר בין בולד של יבמה לשוק ובין ובין בולד של עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל.

4 ואף לכהונה כמ"ש מגיד משנה, בית שמואל סימן ד' ס"ק ב', וביאור הגר"א סימן ז' אות נד.